

KÜLÖNFÉLÉK

Dr. Mester Miklós államtitkár.

Naplólapok, folyóiratok egyformán nagy örömmel és lelkesedéssel írtak **dr. Mester Miklósnak** közoktatásügyi államtitkárrá történt kinevezéséről s a különböző politikai pártokba és társadalmi osztályokba tartozók egyformán jó reménységgel és megnyugvással néznek munkássága elé. Neve eddig se volt ismeretlen, de nagy emberi portréja most kezd kibontakozni. Sorsdöntő pillanatokban lett **dr. Mester Miklós** a magyar műveltségnek egyik őrzője, gondozója, védelmezője. A világeseményekkel kapcsolatosan nemzeti életünk is átalakulóban van. Ennek az átalakulásnak lényegét a „politikai nemzet — népi nemzet” fogalmak adják meg. A mai helyzetből való következtetés, hogy **Mester Miklós** politikai eszményeként a német népi gondolat lényegét fogadta el. Erdélyből valló, székely népi vérből származó s ez meg fogja őt óvni a túlzásoktól. Míg egyes magyar íróknál a népi gondolat elhajlott balra, **Mester Miklós** az egyenesvonalú, mert **Mester Miklós** nemcsak politikus, hanem történétíró is. Mint a nép fiának, vezérlelve lesz, hogy nagy szeretettel viseltetik a nép iránt, de mint történétíró, megbecsüli a multat s a történelmi osztály igazi értékeit. A szellem, a tudás mindig előjogot követel, bármelyik osztálybelnek is legyen az tulajdona s ezért ő lesz az, aki a nemzet szellemi javainak hordozója és őreit, az őket megillető politikai és vezető szerephez igyekszik juttatni, mindig gondosan figyelve a nemzeti egység megővésére. **Mester** olyan erős egyéniség, aki majd fékezni tudja a szenvedélyek lángjainak gyújtogatóit, akik a középosztály félreállításában látnák az egyedüli boldogító irányt. Célja lesz a magyarság tartó pilléreit jelentő népet felemelni, megerősíteni s a középosztállyal való egységben szolgálni nemzeti célunkat, amely ma ebben foglalható össze: fennmaradni és megőrizni függetlenségünket.

Dr. Mester Miklós állásának elfoglalása után tett már nyilatkozatokat s azok mutatják, hogy vele a magyar tudás és erkölcs jutott hatalomra, s bizonyára szociális célkitűzéseit is ezek fogják irányítani. Maga is a munka embere, megfogja becsülni a szellemi- és kézimunkást egyaránt s javítani fog helyzetükön.

A tanítványi hálát sohasem láttuk bensőségebbnek, mint nála.

Élete ma is össze van forrva az iskolával, aminek számtalanszor adta bizonyítékát s ez egyszerismind biztosíték arra is, hogy segíteni fog a tanárok szociális helyzetének mostohaságán.

Nagy reménységet fűzünk államtitkári munkásságához, mert benne egy olyan ember került magas vezetői állásba, kinél megvan az ész ember és a szív ember csodálatos harmóniája s aki egészében egy cselekvő szeretet. Egykori kedves tanítványunkat e helyről is meleg szeretettel üdvözljük s kívánjuk, adjon a jóságos Isten neki erőt, egészséget, hogy hozzáfűzött reményeinket mind valóra válthassa!

P. Szentmártoni Kálmán.

GYALLAY-PAP DOMOKOS KITÜNTETÉSE. Nagy örömmel értesültünk, hogy a Kormányzó Úr Öfömléltósága a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Gyallay-Pap Domokosnak, a budapesti Zrínyi Miklós gimnázium rendes tanárának — nyugalomba vonulása alkalmából — a középiskolai oktatás, valamint a kulturális élet szolgálatában szerzett érdemeiért a tanügyi főtanácsos, gimnáziumi igazgató címet adományozta. Egyetlen magyar író sem végzett a román imperium ideje alatt olyan értékes néprevelői munkát, mint Gyallay-Pap Domokos a „Magyar Nép” című néplap szerkesztésével s így méltán megérdemelte a legfelsőbb helyről jött kitüntetést. Legújabban kiadott munkáját folyóiratunk következő számában ismertetjük. Kívánjuk igaz szívvel, adjon a jóságos Isten neki erőt és egészséget, hogy még sok szép munkával gazdagíthassa magyar irodalmunkat.

DR. LOKODI SÁNDOR ZOLTÁN KITÜNTETÉSE. A Kormányzó Úr Öfömléltósága a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére dr. Lokodi Sándor Zoltán műegyetemi magántanárnak a tudományos szakirodalom művelése és az egyetemi oktatás terén szerzett érdemei elismeréséül az egyetemi rendkívüli tanári címet adományozta. Büszkék vagyunk, hogy a legfelsőbb oktatás terén is olyan kiváló székely atyánkfia működik, mint amilyen dr. Lokodi Sándor Zoltán. Kitüntetése alkalmából e helyről is a legmelegebb szeretettel üdvözljük kedves atyánkfiait és a jóságos Isten áldását kérjük további értékes tudományos munkásságára.

KERELEM UNITARIUS SZÉPIRÓINKHOZ. Hézszer Zoltán ref. lelkész szerkesztésében (Budapest, XIV. Telepes-utca 1-b. III. 6.) megjelenik egy protestáns szépirodalmi lexikon. Tisztelettel kérem szépíróinkat, hogy a jelzett lexikon számára 1944 augusztus 10-ig küldjék be címemre a következő adataikat: 1. Név (írói állnevek, ill. betűjegyek is). 2. Vallás (vallásváltoztatásnál előző vallás is). 3. Születés ideje (év, hó, nap) és helye. 4. Foglalkozása, képzettség. 5. Tagságok, tisztségek, kitüntetések (irodalmi vonatkozásban). 6. Mely lapnak szerkesztői vagy munkatársai. Műveik pontos címe, műfaja, a megjelenés helye, ideje, kiadója, nyomdája, oldal száma; esetleges újabb kiadások; idegen nyelvű fordítások. 7. Műfordítások; anthológiák, stb. szerkesztése. 8. Előkészületben, vagy sajtó alatt levő munkák felsorolása. P. Szentmártoni Kálmán Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 9.

ÉRETTSÉGI VIZSGÁLATOK A KOLOZSVÁRI UNITARIUS KOLLÉGIUM GIMNÁZIUMÁBAN. Az 1943—44. tanév végi érettségi vizsgálatok írásbeli része f. évi április hó 17—19. napjain voltak, a szóbeli vizsgálatokat pedig 25—26-án tartották meg. Teljes érettségi vizsgálatra állott 25 nyivános és 2 magántanuló. Jelese érett közülük 3 tanuló: **Gálffy Miklós**, **Kovácsy Pál Zoltán** és **Zsakó János**, jól 10 és egyszerűen 14 tanuló. A legjobb eredményt felmutató **Zsakó János** — a bizottság egyhangú határozata alapján — elnyerte a főtiszt. **Józan Miklós** püspök úr 100 pengős jutalmát. A vizsgálatokon az egyház részéről **Márkos Albert** ny. tanár elnökölt, a kormányt viszont **Kovács Kálmán** tanügyi főtanácsos, ny. gimnáziumi igazgató képviselte. A vizsgálatok befejezése után az elnök intézett buzdító szavakat az ifjakhoz. Figyellmeztette őket a mostani idők komolyságára és különösen két dologra hívta fel figyelmüket: szeressenek mindent, ami magyar és ne feledkezzenek meg soha ennek a gimnáziumnak örök tanításáról, az emberszeretetről.

ÉRETTSÉGI VIZSGÁLAT. A székelykeresztúri unitárius gimnáziumban a jelen évi érettségi vizsgálatot **P. Szentmártoni Kálmán** tanügyi főtanácsos elnöksége alatt tartották. Összesen érettségi vizsgálatra állott 19 tanuló; ezek közül kitüntetéssel érettt 2, jeles 1, jól érettt 6, érettt 10. **Dr. Lőrinczi István** kormányképviselő adományából 50—50 pengő jutalmat kaptak a kitüntetéssel érettek: **Bálint Ferenc** és **Orbán Lajos**. A jó eredmény kihirdetése után az elnök buzdító beszédet intézett az érettségit tett ifjúsághoz s felhívta őket, hogy mindnyájan vegyenek részt a nagy nemzetvédelmi munkában s kit, hova a sorsa állít, minden erejével dolgozzék. Küzdjön a győzelem reményével függetlenségünkért, szabadságunkért, hazánk megmentéséért a végső győzelemig!

HALADÁS ÉS HAGYOMÁNY. Két ellentétesnek látszó szó és fogalom. A haladás előremenést, a hagyomány visszatekintést jelent. Már pedig a biblia szerint is „aki az eke szarvára teszi a kezét, annak előre kell néznie.“ Igaz, de a haladásnak is megvannak a maga törvényei. A fékevesztett gép is előre megy, de azért nem halad, sőt veszélybe rohan, míg az ingával szabályozott óra előre halad. A lelkiéletben is a haladás nem fékevesztett rohanást, hanem az élet örök törvényeinek megfelelő szabályos fejlődést jelent. Csak ott van, igazi haladás, ahol a haladást és a hagyományt közös nevezőre hozzák.

STOCKHOLM nem régiben kinevezett első lutheránus püspöke, **Björkquist Manfréd** első pásztorlevelében az egyházi élet elevenebbé tételére hívja fel egyházmegegyje papságát és gyülekezeteit. Ezt azonban mondotta, csak a világi elem minél szélesebbkörű bevonásával tudjuk elérni. A jó példaadás ma is a legerősebb módszere az egyházi nevelésnek. (F. J.)

HARANGSZÓ címen **Kapi Béla** evang. püspök, 1910-ben lapot alapított, mely időközben országos evangélikus néplappá alakult. E jól szerkesztett, eleven hetilap, 1944. jan. 1-től hatoldallas napilap formátumban jelenik meg, s az újjáalakult lap első száma az alapító szerkesztő: **Kapi Béla: Új köntös, régi lélek** c. cikkével köszönt be olvasóihoz. — Az unitárius hetilap megszületésére vajon még meddig kell várnunk?! (F. J.)

A SVÉD ÉS TÖRÖK SAJTÓ újabban erősen harcol azért a gondolatért, hogy mindkét állam vegye fel a diplomáciai kapcsolatot a Vatikánnal. Finnország után újra két olyan állam jelentkezését látjuk, ahol semmiféle katolikus érdek nem teszi szükségessé ilyenirányú kapcsolatok felvételét. E gondolatot minden bizonnyal a pápaságnak békeerőfeszítései éreztették meg a svéd és török sajtóban. (F. J.)

FRANCIA katolikus papok és protestáns lelkészek egyszerű munkásokként csatlakoztak a németországi gyáraikba munkára ment francia munkásokhoz, hogy híveik lelkiéletéről azok anyanyelvén tudjanak továbbra is gondoskodni. (F. J.)

PATON WILLIAM 57 esztendő korában az elmúlt év folyamán elhalt. Egyike volt a keresztény világmissziós törekvések jelentős harcosainak. Nagyrészt az ő munkája következtében alakult meg 1921-ben India, Burma és Ceylon keresztény missziói egyházainak nemzeti szövetsége. Az 1938-ban az indiai Madrasban tartott keresztény küldmissziói világkonferencia egyik vezetője volt, aki hazánkat is több ízben meglátogatta. Az ökömértikus mozgalmak központi tanácsában az utóbbi években tevékeny részt vett. Világosan látta, hogy a modern kereszténység két vezető gondolata: az egység és a világmisszió. Egy úton kell, hogy haladjon. Élete főművében: *The Church and the new Order* — az egyház és az új világ; az egymással szembenálló keresztény táborok iránti benső, mély szeretet és megértés nyilatkozott meg. (F. J.)

ACTA APOSTOLICAE SEDIS, a Vatikán latin nyelvű lapja. Az a hamis hír terjedt el, hogy a pápa Amerikába tette át kiadását. A valóság azonban az, hogy mivel a háborús helyzet miatt ennek mindentíve való szétküldése nehézségekbe ütközik, az amerikai püspöki kar felügyelete alatt különnyomatot készítenek belőle s így küldik meg oda, ahová a Vatikán most nem tudja közvetlenül elküldeni. (F. J.)

A BIBOROSOK TESTÜLETE az elmúlt év folyamán tovább apadt. XII. Pius pápa választásakor, 1939-ben, e testület 62 tagból állott, az 1943. év folyamán csak 49-en vannak, akik közül elhunytak 6-on, négy olasz és két külföldi: Vidal y Barraquer aragoniai spanyol érsek és Hinsley Arthur, a westminsteri érsek. Az élő bibornokok közül jelenleg Rómában él 19, 8-an különféle olasz városokban laknak. A közlekedési nehézségek miatt új biborosok választására nincsen mód, a pápa viszont kinevezési jogával nem akar élni. (F. J.)

D. SOLTESZ ELEMÉR protestáns tábori püspök hetven esztendő. A világháború után szervezett önálló protestáns tábori püspökség élére egyháza javaslatára Kormányzó Ur bizalma Soltész Elemér volt nagybányai református lelkész, királyhágómelléki egyházkerületi főjegyzőt nevezte ki, e tisztet azóta is közmegegyezésre betölti. Az intézmény szervezése, kialakítása nevéhez fűződik. Széleskörű irodalmi munkássága elismerésül a debreceni egyetem hittudományi kara tiszteletbeli teológiai doktorává avatta. Hetvenesztendő évfordulóján szeretettel és tisztelettel köszöntjük.

F. J.

SERGIUS a szovjetunió pátriarchája 78 éves korában nemrégiben elhunyt. A szentpétervári teológia egykori rektora, a cári udvar bejáratos, az 1917 utáni nagy változásokon átment orosz egyházi élet egyik vezető egyénisége lett. Tichon pátriarcha halála után 1925-ben nem érte el vágyát, de később ő lett azoknak az orosz görögkeleti egyházi embereknek vezetője, akik a legteljesebb lojalitást tanúsították Stalin rendszerére iránt, s így életét is megmentette. 1943-ban a szovjetkormány rendeletére egybeült szent szinódus egyhanguan minden oroszok pátriarchájává választotta, a szláv görögkeleti egyházaknak a moszkvai rendszer felé egyengetése lett volna történelmi feladata, melyben halála most megakadályozta. Utódja hír szerint Alexej leningrádi metropolita lett. **F. J.**

AZ IFJU DALAI LÁMA, aki most nyolc esztendő, tibeti szerzetesek szerint „valláságos lángeszű fiúvá fejlődött, Tehetséges szónok és vallási tárgyú beszédeit a hallgatóság nagy tisztelettel fogadja.“ **F. J.**

A JEZSUITAREND, a Jézustársaság magyarországi rendtartományának névtára megjelent, mely ismerteti azt a munkát, amit a Loyolai Ignác alapította rend tagjai Magyarországon végeznek. Hazánkban 12 rendházban végeznek munkát. **F. J.**

A SZETROMBOLT NÉMET TEMPLOMOK újjáépítésére, tervek készítésére, Hitler vezér megbízásából Speer birodalmi miniszter a legismertebb építészeknek adott megbízatást. A német katolikus püspöki kar elnökségét és a német protestáns egyház vezetőségét is felszólították, hogy az emléksztítő bizottságokba saját tagjaikat is jelöljék ki. **F. J.**

ÁRPÁDHÁZI MARGITOT, IV. Béla királyunk leányát a katolikus egyház szentté avatta. E ténnyel az árpádházi család negyedik tagját avatták szentté, s e család tagjai nemcsak terjesztették a kereszténységét, hanem azt életformájukká tették. A kereszténység náluk hősi politika volt, melynek követése áldozatvállalásban, lemondásban nyilatkozott meg, s készítette őket arra, hogy a kelet felől jövő veszedelemnek ellenálljanak. **F. J.**

GYASZHIREK. Nagykadacsi **Inceffy Albert** gyógyszerész életének 74-ik, boldog házasságának 48-ik évében hosszas szenvedés után Tordán, április 29-én elhunyt. Nyugodjék csendesen!

Tarcsafalvi **Pálffy Sándor**, szövetkezeti ellenőr, tartallékos hadnagy, a kisezűst vitézségi érem és a Károly-csapatkereszt tulajdonosa június hó 2-án 48 éves korában, hivatása teljesítése közben, tragikus hirtelenséggel a kolozsvári első bombatámadás áldozata lett. Nyugodjék csendesen! Emlékét szeretettel megőrizzük.

Felelős szerkesztő és felelős kiadó: **P. Szentmártoni Kálmán.**

Lengyel Albert könyvnyomdája Kolozsvár, Bolyai-u. 7. 2219. {Telefon: 11-58
Felelős vezető: Lengyel Albert.

Nyugtázás.

A „Keresztény Magvető”-re az utolsó nyugtázás óta a következő befizetések történtek: Nagy Ferenc 6, Rácz Lajos 12, László István Etéd 10, László Tihamér 10, Fekete Gyula —14, Fülöp Domokos 10, Imre Lajos 10, vitéz László Árpád 10, Timár Lajosné 10, Lőrinczy Géza 16, Tana Sámuel Sepsiszentgyörgy 10, Raffaj András 10, Székely János mérnök 10, Dr. Sárdi Ákos 10 Pengő.

Tisztelettel kérem a hátralékok és az előfizetési díjak beküldését.

Kolozsvárt, 1944. június hó 14.

Hadházy Sándor s. k., pénztárnok.

Új előfizetők: Gyarmathy István 10, Havas Jenő 10, Unitárius Lelkészi Hivatal Szentiványlaborfalva 10, Kriza Kálmán 10, Br. Diószeghy Erzsébet 10, Harmos Árpád 10.14, Dr. Kolumbán Mózes 10.14, Kuti Károly 10, Dr. Gyulafalvy Tamásné 5, Nagy László 10.14, József Akos 10.14, Nemes Dénes 10, Unitárius Egyházközség Nagykedde 10, Deák László 10, Bencze László 10.14, Péterfi Jenő 10, Gyulai Ilona 10, vitéz Máté Béla 10, Pap Dániel 10, Dr. Imreh Sándor 10, Józán Dezső 10, Máthé Kálmán 10, Sebe Ferenc 10, Dr. Durúgy Ferenc 8, Józán György 10, Útő Gábor 10.14, Dr. Bódi János 10 Pengő.

Budapest, 1944. május 15.

Dr. Benczédi László.

A folyóirat elfogadása előfizetésre kötelez.

Régi előfizetőinket és azokat, akik folyóiratunkat elfogadták, tisztelettel kérjük, hogy a már igazán csekély **10 pengő előfizetési díjat** a mellékelt csekkbefizetési lappal sziveskedjenek minél hamarabb **befizetni**.

Szerkesztőség.

A „Keresztény Magvető“ füzetéből megjelent:

1. Miért vagyok unitárius? Irta Lupton Dilworth, clevelandi unitárius lelkész. Angolból fordította Lőrinczi László.
2. Ami örökkévaló Dávid Ferenc életművében. Irta Dr. Varga Béla.
3. Az evangéliumok nőalakjai. Irta I. Haller, freudenstadli dékán. Fordította Boros Jenő lelkésztanár.
Régi unitárius költők. Irta Pálfi Márton.
4. Modern unitárius költők. Irta S. Nagy László.
5. Három felolvasás az unitarizmusról. Irta Dr. Varga Béla, Vári Albert és Dr. Gál Kelemen.
6. Világnézetünk válsága és a vallási igazság. Irta Dr. Iván László.
7. Kapcsolatok az erdélyi unitáriusok és a hollandiai remonstránsok között. Irta Vári Albert.
8. Régi igazságok új köntösben. I. Jézus. Irta Dr. Iván László.
9. Az unitárius egyház alkotmányának vázlatos jogtörténeti kifejtése. Irta Dr. Tóth György.
10. Isten felé. Irta Dr. Iván László.
11. Régi igazságok új köntösben. II. Jézus. Irta Dr. Iván László.
12. Hitváni tanulmányok. Irta Dr. Varga Béla
13. Szervertások és vallási szokások az unitárius egyházban. Irta Dr. Boros György.
14. Új világ küszöbén. Irta Dr. Tóth György.
15. Az unitárius ifjúság szerepe a többi keresztény ifjúság soraiban. Irta Dr. Iván László.
17. Dávid Ferenc arca a szellemtudományi lélektan tükrében. Irta Dr. Iván László.
18. Az Unitárius Irodalmi Társaság története. Irta S. Nagy László.
19. Protestánsizmus és unitarizmus. Irta Dr. Iván László.
20. Adatok a calnic-i unitárius egyházközösség történetéhez. Irta Kovács Imre.
21. Istenországa felé... Irta Vári Albert.
22. Dávid Ferenc és a tömeg. Irta Szent-Iványi Sándor.
23. Gromo, János Zsigmond testőrkapitánya új megvilágításban. Irta Pozsonyi Szentmártoni Kálmán.
24. Kereszténység és unitarizmus. Irta Vári Albert.
25. Fizikai világ és szellemiség. Irta Dr. Gyulai Zoltán.
26. Hitigazság — tudományos igazság. Irta Dr. Gyulai Zoltán.
27. Dávid Ferenc vallása. Irta Benczédi Pál.
28. Benczédi Gergely születésének százéves fordulójára. Irta Dr. Gál Kelemen.
29. Az alsóbenczédi Gyallay-Pap család székelyszentmihályi ága. Irta P. Szentmártoni Kálmán.
30. Az ökménikus mozgalmak. Irta Ferencz József.
31. Új egyháztörténetírás. Irta Dr. Zoványi Jenő.
32. Rátio és lélek. Irta Dr. Gyulai Zoltán.
33. Új látóhatárok a természettudomány és bölcsélet határmesgyéjéről. Irta Dr. Gyulai Zoltán.
34. János Zsigmond erdélyi fejedelem. Irta P. Szentmártoni Kálmán.
35. Az evangélium ösvényein. Irta Vári Albert.
36. Az optimizmus valláserkölcsei jelentősége. Irta Dr. Gelei József.
37. Brassai Sámuel és a muzsika. Irta Lakatos István.
38. A hit eredete. Hit, vallás, egyház. Egyház és állam. Irta Dr. Gyulai Zoltán.
39. Laotse. I. Tao. II. Az élet. Irta Dr. Gyulai Zoltán.
40. Jóltevőink emléke. Irta Józán Miklós, Gálffy Zsigmond, Benczédi Pál.
41. Döbrentei Gábor kiadatlan levelei Bölöni Farkas Sándorhoz. Közli Dr. Jancsó Elemér.
42. A szombatosság vádja. Irta Benczédi Pál.
43. Berde Mózsá. (Történelmi arckép.) Irta P. Szentmártoni Kálmán.
44. A kereszténység válsága. Irta: Dr. Kovács Lajos.
45. Értelem és érzelem a hit területén. Irta Dr. Gyulai Zoltán.

Lengyel Albert könyvnyomdája Kolozsvár, Bolyai-utca 7. Telefon : 11-58
Felelős vezető : Lengyel Albert,